

Někteří dopravci a odesílatelé již na vlastní kůži zažili nástrahy českého zákonodárství a zejména zákona o spotřebních daních, č. 353/2003 Sb. (dále jen ZSpD), když museli řešit velmi nepříjemnou situaci spojenou se zabavením přepravovaného zboží celním orgánem. Zabavení bylo zpravidla v takovém případě posvěceno rozhodnutím celního orgánu o propadnutí zboží, proti kterému sice bylo možné podat odvolání, nicméně po chladné úvaze nad textem ZSpD odesílatel či dopravce snadno dospěl k závěru, že s odvoláním by neuspěl kvůli nepřiměřené přísnosti ZSpD. Jak je to možné a co s tím?

 PRÁVO

Propadnutí přepravovaného zboží, bez náhrady a ve prospěch státu

Pokud přepravované zboží spadá do režimu ZSpD (jedná se o minerální oleje, líh, pivo, víno, včetně jejich meziproductů, a tabákové výrobky) a toto zboží má být přepravováno například v režimu podmíněného osvobození od spotřební daně nebo v jiném obdobném režimu, pak je dle směrnice Rady 2008/118/ES nutno bezchybně vyplnit elektronický průvodní doklad. V něm mimo jiné musí být přesně označen přepravce a registrační značka jízdní soupravy, která má zboží přepravovat.

Řetězení dopravců

V praxi se ale velmi často stává, že v rámci objednání přepravy dojde k řetězení dopravců. To znamená, že původně objednaná přeprava u jednoho dopravce skončí cestou

přes několik dalších zasilatelů a dopravců u úplně jiného dopravce, přičemž prvotnímu odesílateli není včas sdělena zejména na základě lidské chyby identifikace přepravce, který skutečně přepravu provede, nebo správná registrační značka jízdní soupravy. V takovém případě odesílatel chybně vyplní elektronický průvodní doklad. Nebo může nastat zcela běžná situace, kdy se deklarant přehlédne a dopustí se při vyplňování elektronického průvodního dokladu triviální písařské chyby. Taková chyba, kterou je možné označit mnohdy za školáckou, trvá pak zpravidla během celé přepravy a lze ji v podstatě označit za základ správného deliktu.

Jakmile celní orgán chybu identifikuje, je povinen zboží dle § 42b

odst. 1 ZSpD zajistit. Následně celní orgán rozhodne o jeho (ne)propadnutí státu. Současně se zajištěním zboží se rozhodne i o zajištění dopravního prostředku, kterého se chybné údaje uvedené v elektronickém průvodním dokladu případně týkají, přičemž toto zajištění bude následně zrušeno, prokáže-li vlastník dopravního prostředku své vlastnické právo a nulový podíl na správním deliktu. Aby škody nebylo málo, vlastník zboží, které takto propadne státu, je povinen celnímu orgánu zaplatit i náklady spojené s uskladněním propadnutého zboží.

Výše popsaný postup vyplývá z novelizace ZSpD provedené již v roce 2011. Před touto novelizací bylo ponecháno ryze na správním uvážení celních orgánů,

zda v případě vadně vyplněných dokladů uvedených v ZSpD sankci propadnutí zboží uloží, či nikoli. Celní orgán tak měl prostor pro posouzení, zda chyba v elektronickém průvodním dokladu je závažná, nebo zda se skutečně jedná o školáckou písárskou chybu, nebo o úmyslný záměr osoby vyplňující průvodní doklad směřující k zastření skutečnosti rozhodné pro splnění zákonných (daňových) povinností.

V rámci správního uvážení mohl celní orgán ještě počátkem roku 2011 reagovat na okolnosti případu, poměry povinné osoby či povahu zboží tak, aby nebyly ukládány zjevně nepřiměřené sankce. Odesílatel či dopravce tak měli příležitost dostatečně vysvětlit a prokázat celnímu orgánu, jak k pochybení došlo, mohli předkládat jakékoli důkazy prokazující jejich školácké pochybení. Od května roku 2011 je však s tímto postupem konec a celní orgán je nucen zboží doprovázené elektronickým

”
ČR se rozhodla z vlastní iniciativy nedodržení povinnosti správně vyplnit průvodní doklady dle ZSpD tvrdě sankcionovat formou propadnutí zboží.

průvodním dokladem zabavovat a nechávat propadat ve prospěch státu.

Zlomový rok 2011

Jak se takto nevybíravý právní postup správního orgánu vůbec stal součástí českého platného práva? Odpověď je jednoduchá, ovšem z pohledu českého zákonodárce částečně zarážející. ZSpD vychází z právních předpisů EU, které jsou pro ČR závazné, zejména ze směrnice 92/12/EHS, 2008/118/ES a nařízení Komise (ES) č. 3649/92 a č. 684/2009. Ani jeden z těchto právních předpisů však sankci za nedodržení povinností přímo nestanoví, což je však ve vztahu práva EU a vnitrostátního práva obvyklé. ČR se však rozhodla nedodržení povinnosti správně vyplnit průvodní doklady dle ZSpD tvrdě sankcionovat formou propadnutí zboží z vlastní iniciativy.

Nejvyšší správní soud pak tuto – dle mého názoru neúměrnou – přís-

nost odsouhlasil, když judikoval, že propadnutí zboží je sankcí za porušení ZSpD, kdy stát zde trestá vlastníka předmětných výrobků podléhajících spotřební dani především za nedodržení evidenčních povinností specifikovaných v § 5, § 6 a dalších ZSpD, a je jednoznačně povinností, nikoli uvážením celního orgánu sankci propadnutí zboží uložit.

Možnost zmírňujícího správního uvážení celního orgánu je od května 2011 dána pouze v případě propadnutí dopravního prostředku, jímž byly vybrány výrobky s nesprávně vyplněným elektronickým průvodním dokladem dopravovány. K tomuto propadnutí dochází zpravidla současně s propadnutím zboží. Tento názor posvětilo i rozhodnutí Nejvyššího správního soudu vydané ve věci spis. zn. 10 Afs 148/2014, když toto rozhodnutí má zásadní dopad na sankcionování nesplnění povinností stanovených ZSpD, zejména pak na nesplnění povinnosti správně vyplnit přepravní doklady ▶

Pokud přepravované zboží spadá do režimu zákona o spotřebních daních, je důležité bezchybně vyplnit elektronický průvodní doklad. Jinak se odesílatel vystavuje riziku propadnutí zboží (ilustrační foto).

FOTO: Plzeňský Prazdroj

► a na oprávnění celního orgánu uložit sankci propadnutí zboží ve smyslu § 42d odst. 1 písm. a) ZSpD. Uvedený rozsudek nachází v praxi zásadní uplatnění, soudy i celní orgány se jím cílevědomě řídí a s radostí na toto rozhodnutí odkazují.

Sankce propadnutí zboží

Kdy vlastně hrozí riziko propadnutí zboží? Propadnutí zboží spadajícího do režimu ZSpD je sankcí za porušení evidenčních povinností zejména dle § 5 a 6 ZSpD, a to nezávisle na vzniku povinností přiznat a zaplatit spotřební daň. Pro vznik evidenční povinnosti postačí, že zboží spadá do režimu ZSpD, tj. jedná se o minerální oleje, líh, pivo, víno, včetně jejich meziproduktů, jakož i tabákové výrobky.

Dále platí, že výrobky spadající do režimu ZSpD lze po daňovém území ČR dopravovat pouze se zákonem předvídanými doklady správně a pravdivě vyplněnými, jinak se jedná o porušení ZSpD. Povinnost vybavit dopravce potřebnými doklady již před zahájením jízdy ostatně vyplývá i z dalších právních předpisů, zejména ze čl. 11 Úmluvy o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní přepravě (CMR), která je všem dopravcům dobře známa a je jimi respektována. Porušení povinností dle Úmluvy CMR však nemá vliv na možnost uložit sankci stanovenou ZSpD, neboť Úmluva CMR upravuje soukromoprávní vztah mezi odesílatelem a dopravcem, popř. dalšími osobami zúčastněnými na přepravě.

Pokud tedy doklady, kterými je dopravce vybaven za účelem uskutečnění přepravy zboží spadajícího do režimu ZSpD, neodpovídají dokladům a formálním požadavkům uvedeným v § 5 a § 6 ZSpD, je celní orgán oprávněn zajistit takto dopravované zboží, jakož i samotné dopravní prostředky, které je dopravovaly.

Jedná se o případy, kdy se zboží dopravuje bez zákonem požadovaného dokladu nebo kdy údaje v dokladu jsou vyplněny nesprávně nebo nepravdivě (postačí i výše uvedená písařská chyba) nebo je doklad pozměněn či padělaný. V případě absence dokladu

nebo v případě jeho padělání lze považovat sankci propadnutí zboží za adekvátní. Ovšem v případě, kdy je doklad vyplněn nesprávně, resp. nepravdivě, kdy k nesprávnému vyplnění může dojít skutečně jen vlivem nepozornosti, pak je sankce propadnutí zboží zcela nepřiměřeným zásahem do vlastnického práva majitele zboží a odpovědnost dopravce či odesílatele je neúměrná povaze pochybení. Je zde zásadní disproporce mezi v podstatě společensky neškodlivým jednáním a sankcí stanovenou za toto jednání.

Jednoduché rozhodování

V řízení o zajištění či propadnutí zboží je vždy nezbytné ze strany celního orgánu postavit najisto, zda bylo s vybranými výrobky nakládáno v rozporu se ZSpD. Rozhodování celního orgánu je však velmi jednoduché, neboť ZSpD je pro tento případ formulován zcela jasně a výslovně platí, že přepravované výrobky celní orgán zajistí a rozhodne o jejich propadnutí, nejsou-li dopravovány s vyžadovanými doklady. Nepředložil-li tedy řidič tyto doklady nebo předložil-li dopravce takové doklady nesprávně vyplněné, podmínky pro uložení sankce spočívající v zajištění, respektive propadnutí zboží jsou naplněny a celní orgán v tomto smyslu rozhodne. Dodatečné doložení těchto dokladů již nemůže zvrátit skutečnost, že v době kontroly, neboli v době přepravy, neměl dopravce příslušné dokumenty k dispozici.

Celní orgán je povinen o zajištění zboží a jeho propadnutí bezodkladně zahájit správní řízení a rozhodnout buď o uvolnění zboží, nebo o jeho propadnutí. O uvolnění zajištěného zboží celní orgán rozhodne, pokud se prokáže, že neexistovaly důvody pro jejich zajištění. Nerozhodne-li celní orgán o uvolnění zboží nebo vybraných výrobků, pak rozhodne o jejich propadnutí v případě, že je vlastníkem těchto výrobků znám. Účastníkem celního řízení vedeného v souvislosti s propadnutím zboží, tedy tím, kdo může předkládat návrhy na dokazování, tvrdit nové skutečnosti a podávat odvolání, je osoba, u které bylo zboží zjištěno, tj. zpravidla dopravce, a osoba, která má ke zboží věcné právo, tj. jeho

vlastník nebo domnělý vlastník. Vlastníkem propadnutého zboží se stává po nabytí právní moci rozhodnutí o propadnutí stát.

Na skutečnost, zda bude celní orgán takto postupovat, nemá žádný vliv ani fakt, že zboží, které je předmětem spotřební daně, ačkoliv v daném případě by byla vyměřena nulová spotřební daň. Tato skutečnost neopravňuje celní orgán k tomu, aby se takové přepravě nevěnovala stejně dostatečná pozornost jako přepravě, kde není spotřební daň nulová.

Preventivní opatření

Za účelem předejít výše popsaného postupu celního orgánu a odvrácení uložení sankce propadnutí zboží je nutné, aby si odesílatel, ale i dopravci v rámci přepravy zboží podléhajícího režimu ZSpD nastavili kontrolní mechanismy tak, aby nedocházelo k nedopatřením při vyplňování dokladů upravených ZSpD.

Právě odesílatel, který doklad vystavil, by si měl před zahájením přepravy vše řádně ověřit a nepostupovat mechanicky. Pokud si odesílatel neověří dopravce a vozidlo, které pro zboží přijelo s nahlášenými údaji, mohl by takové zboží vydat komukoli, kdo by se dostal k objednavce a předložil mu ji při nakládce. Z pohledu celních orgánů je pak nutné doklady k přepravě považovat za podklad umožňující sledování přepravy a osudu přepravovaného zboží. Pokud je například nesprávně uvedena registrační značka, pak je kontrola celního orgánu fakticky znemožněna.

Případné rozhodnutí o propadnutí zboží je sice možné napadnout odvoláním a následně správní žalobou, nicméně vzhledem ke stávající judikatuře Nejvyššího správního soudu nelze očekávat, že takovým žalobám bude vyhověno. Rozhodně také nelze přehlédnout fakt, že jakékoli správní soudní řízení trvá zpravidla cca dva roky a je spojeno se zbytečnými náklady. Nezbyvá než doporučit vyplňovat jakékoli přepravní dokumenty s maximální opatrností a péčí. ●

Hedvika Hartmanová, advokátka působící
v Hartmanová & Steinger

Jakékoli správní soudní řízení trvá zpravidla cca dva roky a je spojeno se zbytečnými náklady. Nezbyvá než doporučit vyplňovat jakékoli přepravní dokumenty s maximální opatrností a péčí.